

Idén 175 éves a szegedi izraelita temető

Sírok, virág helyett kövekkel

A Fonógyári úti izraelita temetőt 175 éve hozták létre, 5300 sírhely található itt. Manapság évente 4-5 temetést rendeznek. A vadregényes, sűrűn benőtt terület fenntartásához szűkösek az anyagi források.

A szegedi izraelita sírkert 1831-ben jött létre a mai Moszkvai körút és Kálvária sugárút sarkán. 1868-ban telepítették át a Fonógyári útra, a belvárosi temető mellé. Kék kapuján belépve, a gondnoki épület mellett egy edényben kövek és kavicsok fogadják a látogatót. – Izraelben kövekkel fedték be a sírokat, így védekezve a sírrablók ellen – meséli Nagy István főgondnok. Az ide látogatók gyakran virág helyett is köveket hoznak, ezeket teszik a nyughelyekre. A férfiak csakis kipában, a nők kendőben léphetnek be.

Zarándok Új-Zélandról

A közel 56 ezer négyzetméteren több mint 5300 sírhely található, a legrégebbiek kétszáz évesek. Ma már csak 4-5 temetést rendeznek évente. Számos olyan személyiség nyugszik

itt, aki rengeteget tett Szeged árvíz utáni megárlalásáért. Négy kiemelten jelentős sír van a temetőben, a két Löwé, Kulinyi Zsigmond történész és Heller Ödön festőművészé.

A „jó doktor” emléke

Mellettük nevezetes még Pick Márk sírja vagy Rózsa Izso egykori hitközségi elnök fehér márványból készült nyughelye. Közülük az egyik legpompásabb Löw Lipót egykori főrabbi görög oszloprendes sírja. A panteonos építményen még ereszcsonna is van. Pár lépésre fiának, a „földkerekség legtudósabb rabbijának”, Löw Immanuelnek a sírboltja fekszik. Ide rendszeresen érkeznek zarándokok, akár Új-Zélandról is. Egy öregúr, aki ismerte őt még gyermekként, csak azért jött Szegedre Óceániából, hogy lássa nyughelyét.

Nagyon kevés sírt látogatnak egyébként, a legtöbb elhanyagolt. Nincs, aki gondozza, a hozzátartozók gyakran más kontinenseken élnek, vagy maguk is meghaltak már. A városból mintegy százan járnak rendszeresen a

közel hatszáz fős izraelita közösségből. Halottak napján viszont kétszáz felett van a látogatók száma. A Nines könnyű dolguk, a monumentális síremlékeket, rozsdás ajtajú kriptákat benőtte a sűrű növényzet, néhol csak vékony csapásokon lehet közlekedni. Pedig a futónövények alatt akad olyan márvány síremlék is, amelyet a ma Ausztráliában élő hozzátartozók kétemeletes, belvárosi lakásuk árából emeltek. Gergely Mórnak, a „jó doktornak” pedig hálás gyógykezelteji állítottak mementőt.

„Azért a mák a halál jele, mert a zsidóknál a nyugalmat, a megnyugvást szimbolizálja

Nagy István

Egyes sírokon csillagot tesznek a születés, gyűrűt a házasság és mákgubót a halál időpontja mellé. – Azért a mák a halál jele, mert a zsidóknál a nyugalmat, a megnyugvást szimbolizálja – világosít fel Nagy István.

A temető fölé impozáns épület magasodik. A ravatalozó, amelyet cinteremnek neveznek, egyidős az új zsinagógával, Baumhorn Lipót műve. Alagsorában H alakú kriptarendszer terül el. Ide 1994-ben tudtak utoljára lejönni, a belvív miatt, amely tavaly a temetkezést is lehetetlenné tette. Ez azért okozott problémát, mert a zsidó vallás nem engedélyezi a hamvasztást.

A holokauszt emlékei

Az épülettől nem messze található az első világháborúban elesettek nyughelye és a holokauszt-emlékmű. Utóbbit „szappanos sírnek” is nevezik, mert a megromlott tórák és kegytárgyak mellett egy olyan szappant is elástak ide, amely haláltáborokban elpusztított zsidókból készült. Márványtábla emlékezik az 1944-ben a szegedi téglagyárba összerakott zsidókra is, ők végelgyengülésben, betegségben hunytak el vagy öngyilkosok lettek. Tömegsírukat véletlenül, egy temetés előkészítése során fedezték fel. Egy-két éves gyermekek nevei is olvashatók azon a monumentumon, amely az őrizéges időszakában, 1945. április 15-én legyilkolt 99 zsidó embernek állít emléket. Az egyedüli túlélő, Brück Adolf emelte úgy, hogy mindenét pénzéért tette érte.

A zsidók, mielőtt kilépnek a temetőből, rituális kézmosást végeznek, mivel a temetést tisztátalan szertartásnak tekintik. Végül fognak egy fűcsomót, vagy valamilyen zöld növényt, és a válluk felett hátradobják, így véve búcsút hitsorsosaik földi emlékhelyétől.

TÓTH GÁBOR

DRÁGA A VEGYSZERÉZÉS

– A temető gondozása évente mintegy 5,4 millió forintba kerül – tudtuk meg dr. Lednitzky Andrásról, a Szegedi Zsidó Hitközség elnökétől. A temetőben minden zsidónak helyet kell adni, ezért szerény összegért biztosítják a sírhelyet. Nem kell időről időre sírhelymegváltást fizetni, mert a nyughelyet a halott tulajdonának tekintik. A temető azért ilyen vadregényes, mert egy vegyszerelés 12 millió forint, amit két éven keresztül meg kellene ismételni. A zsidó hitközség viszont – az adományokat nem számítva – csupán 11 millióból gazdálkodik.

KEDVENC HELYEM

Kószó Péter: vásárhelyi Kossuth tér

Mi a kedvenc helye? – kérdezzük Szeged és Csongrád megye lakóitól, közszerelőktől, és nem közismert emberektől is. Városrészt, utcát, épületet, intézményt, kocsmát, parkot, akár járdaszívet is megjelölhetnek, de a választást meg kell indokolni. Reméljük, érdekességeket – személyeket és helyeket – ajánlhatunk így olvasóink figyelmébe, és azt is, hogy amikor befejezzük, többet tudunk egymásról és a helyről, ahol élünk.

– Először két hely jutott eszembe: sajnos az egyik ma már nem létezik, hiszen az egykori Oldalkosár városrészt azóta lebontották, így a másik kedvencemet, a Kossuth teret ajánlanám – mondta Kószó Péter vásárhelyi alpolgármester.

A Fekete Sas kávézó teraszára kiülve a halhatatlanságból köszön vissza Béla cigány, miközben figyelhetjük a tőzsdetakarék kupoláján álló Mercuriust, kezében a győzelem jelképével.

– Az ember szinte a bőrén érzi a korszak lány kútjának hűsítő vizét, s ezalatt ábrándozhat a város legendáiról, így többek között arról, hogy Kossuth 1848. október 21-én itt szólította hadba Vásárhely népét – folytatta az alpolgármester.

A Kossuth tér Kószó Péter számára magán- és közéleti emberként is sokat jelent. Magánemberként itt találkozott, udvarolt későbbi feleségének, alpolgármesterként pedig a Vásárhelyre látogató vendégeknek, delegációknak büszkén mutatja meg.

A Kossuth tér egyben az emlé-

keknek is otthont ad. Hiszen jól emlékszik még az itt parkoló fiákkerekre, a tér, illetve az Andrássy utca sárga keramitúrára.

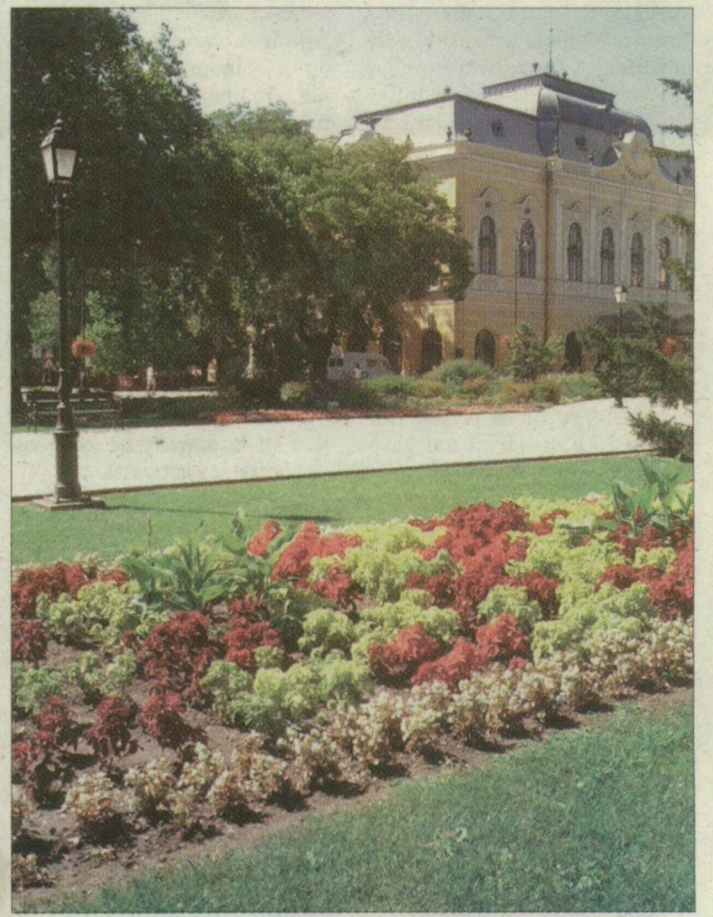
Visszakanyarodva az első gondolathoz, miszerint a kávézó teraszán üldögélve nézelődünk, a megújult tér köszön vissza ránk a feltöltött szállóval, a bírósággal, a tőzsdetakarékkal, az ógimnáziummal és a postával.

K. T.

Értékek, emlékek és kövek – a 175 éves temetőben

Fotó: Segesvári Csaba

Kószó Péter itt udvarolt későbbi feleségének

Fotó: Tésik Attila

Családi események Csongrád megyében

SZEGED

HÁZASSÁGOT KÖTÖTT

Bibity Zoltán és Farkas Csilla, Bacsa Géza Attila és Ördög Katalin, Turzai Ferenc és Rácz Beáta, Fényes Zsolt és Pecznik Péter, Perneki Zoltán és Kukkonka Judit, Bódi Zsolt és Kungli Renáta, Balla Dániel és Deákvergon Veronika, Nagy István és Aradi Erzsébet, dr. Kiss László Attila és Petrezselyem Anett, Borsos Sándor és Kádár Éva, Baranyi László és Náfrádi Szilvia, Komáromi Csaba László és Galisz Anita, Moisko János és Nagy Katalin, Taskó Márton és Oltean Ancuta Mirela, Ördög Balázs és Baróti Judit Rita.

SZÜLETETT

Chrappan Róbertnek és Kovács Adrienn Editnek Réka, Mező Péter Lászlónak és dr. Nagy Anettnek Levente, Marschall Péter Károlynak és Tajti Tünde Mónikának Kristóf, Ördög Imrénének és Kertész Klárának Dávid, Juhász Károly Tivadarnak és Fehér Juliannának Hanna Zsófia, Prágai Józsefnek és Szécsi Gabriellának Gabriella Piroška, Pet-

ruska Istvánnak és Ligner Enikőnek Donát, Tápai Csaba Andrásnak és Klajkó Andreának Bendegúz, Frank Dezsőnek és Magyar Magdolna Máriaának Krisztián Raffael, dr. Ikladi Gábornak és dr. Elmer Erikának Viktória, Kispál Imrénének és Jáger Bernadettnek Imre, Szász Péternek és Czigléczki Erikának Blanka, Bálint Antalnak és Lutor Erikának Polla, Gázsi Tibornak és Détári Erikának Dominik, Bottó Gábornak és Titze Cornéliának Bianka, Gárgyán Istvánnak és Gárgyán Erikának Gergely, Bombitz Attilának és dr. Lovász Andreának Kristóf, Szaszko Rolandnak és Kakuszi Erikának Szilárd, Tolnai Gábornak és Molnár Boglárkának Gábor Mersé, Grund Lászlónak és Péter-Szabó Máriaának Marcell, Nagy Tamásnak és dr. Kicska Andreának Kristóf Tamás, Bóka Józsefnek és Papp Évának Viktor Máté, Balla Szabolcs Róbertnek és Berta Ibolyának Nóra, Kecskeméti-Kovács Antalnak és Tóth Beatrixnek Antónia nevű gyermeke.

MEGHALT

Kuk Istvánné Hugyecz Julianna, Drubi Ilona,

Tóth István György, Friczka Lászlóné Bálint Ilona, Tóth Péter Mihály, Szilágyi Ernőné Mészáros Erzsébet, Szabó Istvánné Komocsin Etel, Pápai István, dr. Tompa Éva Katalin, Tóth Mihály, Szögi Józsefné Kormányos Matild, dr. Polgár Lajosné Imgrund Margit, Szűcs László, Kolompár Mátyásné Kolompár Ilona, Lévai Istvánné Maróti Erzsébet, Ördög Ferencné Adányi Mária, Koritár Zoltán, Tóth Dezsóné Nyerges Erzsébet, Rigó Zoltán Mihály, Pálmái Miklós Józsefné Halász Melinda Ilona, Witzl Vincéné Pivárszki Erzsébet, Boldizsár János, Keller János, Petrovics Béláné Halál Irén, Szalma András, Fekete János, Lőrincz Ferenc, Szekeres Lajos, Hovanyecz János, Csizmás Róbert, Makra László Imre, Zsótér Ferenc, Hábel Ferenc Miklósné Kovács Margit, Fejes Istvánné Boros Erzsébet, Halász Jánosné Farkas Erzsébet, Órhalmi Sándorné Ézsias Mária Magdolna, Vancsák Iván György, Szabó Erzsébet, Deme Ferencné Gajda Julianna, Szabó Sándor, Tóth Lajos, Dondó Ilona Katalin, Kovács István, Gyuris Mihály, Dobó

Miklós, Drobina Lajos Ferencné Pálfi Anna, Bugyi Sándor Imre, Ignác Miklós, Lábas Erzsébet, dr. Lakatos Antalné dr. Lang Ilona Kornélia, Pálfi Mártonné Bene Eszter Terézia, Árva Istvánné Páger Etelka, Mészáros Béla Ferenc, Kószó Ferenc, Deutsch Józsefné Adler Ida Mária, Szűcs József Horgász Balázs, Temesvári Lajos, Zsembery Antal Gyula.

SZENTES

HÁZASSÁGOT KÖTÖTT

Bába György és Szoldos Katalin, Váncsa Károly és Bella Annamária.

SZÜLETETT

Bozó Attilának és Pengő Zsuzsanna Évának Enikő, Mándoki Károlynak és Tóth Katalinnak Virginia, Justin Attilának és Forró Máriaának Gábor, Horváth Mihályának és Hajdú Adriennek Adrienn, Atumpf Gábornak és Tóth Juditnak Kira, Ugrai Dánielnek és Gulyás Krisztinának Nándor, Bozó Sándornak és Kormos Hajnalának Bence, Paróczai Zsoltnek és Kovács Olgának Réka, Nagypál

Istvánnak és Szögi Mártának Adrienn, Sipos Kálmánnak és Kondoros Rékának Gellért, Szántó Imrénének és Kiss Erzsébetnek Levente, Mészáros Péter Sándornak és Csajági Anikónak Réka és Flóra nevű gyermeke.

MEGHALT

Pintér Istvánné Gőz Julianna, Pengő János, Mészáros Antalné Ugrai Katalin, Piti Ferencné Barát Ilona, Fazekas László, Fülöp Istvánné Deák Mária (Tömörkény), Kardos Istvánné Jenei Erzsébet (Cserkeszőlő), Pap Ferenc (Csanytelek), Nagy Ferenc György (Csanytelek), Sándor Józsefné Varga Mária (Nagymágocs), Kátai-Tóth Erzsébet (Nagymágocs).

VÁSÁRHELY

HÁZASSÁGOT KÖTÖTT

Nagy Edina Veronika és Szabó Gábor, Laurinyecz Mária és Földesi Gyula, Zombori Melinda és Kállai István, Kiss Izabella és Kovács Krisztián.

SZÜLETETT

Szűcs Andrásnak és Dinnyés Csillának

András, Dániel, Kiss Zoltánnak és Tóth Nóra Évának Dorina, Tóth Lászlónak és Horváth Henriettnek Márk, Kelemen Istvánnak és Szeremi Erikának Márk, Nagy István Norbertnek és Fránki Judit Editnek Vilmos, Tusor Jánosnak és Téren Mónikának Bianka Ilona, Török Endre Ernőnek és Sinkó Diánnának Noémi, Marton Lászlónak és Szenté Ildikónak Levente László nevű gyermeke.

MEGHALT

Kruzslicz Mihály, Szabó Ferenc, Lázár Sándor János, Fejes Sándor, Nagy Jánosné Szabó Mária, Török Ferencné Nagy Eszter, Tóth Mihály Ferenc, Mária Dezső Alfrédné Kovács Mária, Papp Anna Rozália, Nagy Jánosné Berecz Lídia, Sarnyai Pálné Szabó Margit (Maroslele).

CSONGRÁD

HÁZASSÁGOT KÖTÖTT

Bene Attila Mihály és Turi Andrea, Pigler Zsolt és Varga Katalin.

MEGHALT

Csorba Ferenc.